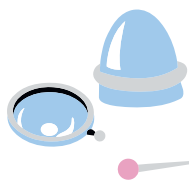

Helsingfors

ÖSTERSJÖN RUNT PÅ 14 DAGAR

Skolreseutmaning för femteklassare:
**Vi färdas resorna till skolan och hobbyerna till
fots, med cykel eller exempelvis sparkcykel**

Till läraren

Instruktioner för spelet

Vi utmanar femteklassarna i Helsingfors att delta i spelet Östersjön runt på 14 dagar och att fästa särskild uppmärksamhet vid skol- och hobbyresor under två veckor, och naturligtvis också i fortsättningen. Utmaningen är i synnerhet avsedd för årskurs 5, men även andra årskurser kan spela spelet.

Sago-Räven och Resande Råttan, som är bekanta från Räven-böckerna om hållbar utveckling inom småbarnspedagogiken och nybörjarundervisningen, leder eleverna till temat hållbar mobilitet och uppmuntrar dem till aktiva skolresor. Samtidigt lär eleverna sig om olika städer i länderna i Skandinavien och kring Östersjön samt hör berättelser om mobilitetskulturen i olika länder. Goda tidpunkter för utmaningen är den riksomfattande Cykelveckan i maj och Europeiska mobilitetsveckan i september.

Anteckna alla skol- och hobbyresor som ni färdas på ett aktivt sätt på vardagar under två veckor i trippmätaren. Samtidigt kan ni ta er runt Östersjön på kartan tillsammans med Sago-Räven och Resande Råttan samt lära er om hållbar och aktiv mobilitet.

Läroplanen styr eleverna att öva på en hållbar livsstil:

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

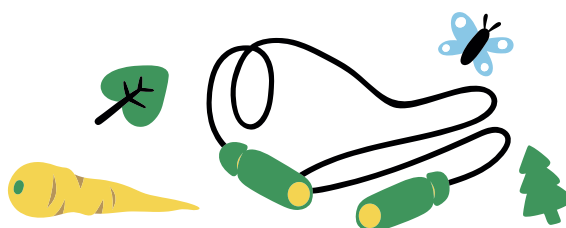
Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen identifierar nödvändigheten av hållbar utveckling och ekosocial bildning, agerar i enlighet med det och handleder eleverna i att tillägna sig en hållbar livsstil. Ekosocial bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil. (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.)

Omgivningslära och byggande av en hållbar framtid

Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet.

Vid valet av innehåll beaktas

- värnandet om naturens mångfald
- klimatförändringen och hur den kan hejdas
- hållbar användning av naturresurser
- att främja hälsa
- att värna om det egna kulturarvet
- att leva i en mångkulturell värld
- människans globala välbefinnande nu och i framtiden

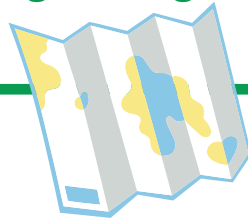

(Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, Omgivningslära i årskurs 3–6)

Förberedelser inför spelet:

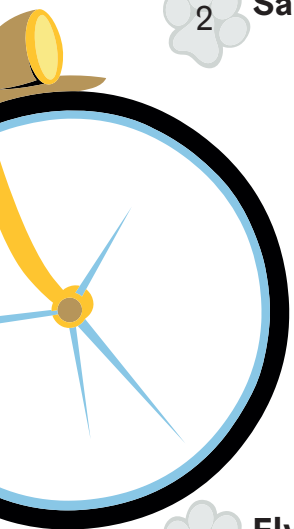
- 1 Skriv ut tabellen för **trippmätaren** (s.4) där ni antecknar de resor som klassen färdats.
- 2 Beställ **kartan** (anvisningar i Opehuone under Kestävä tulevaisuus) eller skriv ut den i storleken A3. Sätt upp kartan på klassrummets vägg under utmaningen.
- 3 Välj en **deltagandetid** på två veckor som passar klassen.
- 4 Välj en **spelmark** som klassen gillar och använd den för att ta er fram på kartan. Ni kan också färglägga rutten på en utskriven karta!

Målet med spelet är att gå runt på kartan med poäng som eleverna samlar med egna muskler, besöka så många städer som möjligt och samtidigt lära sig om hållbar mobilitet.

Spelets förlopp:

- 1 **Den första utmaningsdagen:** Läraren läser först högt berättelsen [Runt Östersjön längs ytan](#) (sidorna 5–7). Informationstexten "Trafik och miljö – hur påverkar färd sättet?" i mitten av berättelsen kan projiceras på väggen eller skrivas ut för eleverna så att de själva kan läsa den. Resan i spelet börjar i Helsingfors. Läraren läser högt Helsingfors stadsberättelse och markerar i resetabellen de aktiva skolresor som klassen gjort på morgonen.
- 2 **Samla poäng för resor till skolan och hobbyer som ni färdas med muskelkraft:**
 - Räkna varje skoldag tillsammans alla resor till och från skolan och hobbyer som klassen har gjort under det senaste dygnet med egna muskler. Anteckna poängen i trippmätaren.
 - Räkna ihop poängen. En enkelresa till eller från skolan eller en hobby ger en poäng. **För varje 10 poäng får ni ta ett steg på kartan.**
 - Resor under helgerna räknas inte. Överblivna poäng kan användas följande dag.
- 3 **Flytta spelmarken framåt på kartan varje dag i enlighet med poängen.** Ni får själva bestämma vilken rutt ni vill ta. Ni kan ta er framåt på kartan längs de vita och blå tassarna samt de bruna stadsrutorna.

4

När ni hamnar i en stadsruta eller passerar en, läser läraren högt stadsberättelsen och uppgiften för den ([stadsberättelserna på sidorna 8–29](#)). I anslutning till stadsberättelserna finns olika uppgifter. Svara på frågesportsfrågorna och gör de extra uppgifterna om ni vill. De rätta svaren på frågorna finns på sista sidan. Om ni har tillräckligt många poäng för att ta er förbi staden, kan ni fortsätta resan i enlighet med det antal steg ni har samlat. Ni kan alltså besöka flera städer under samma dag.

5

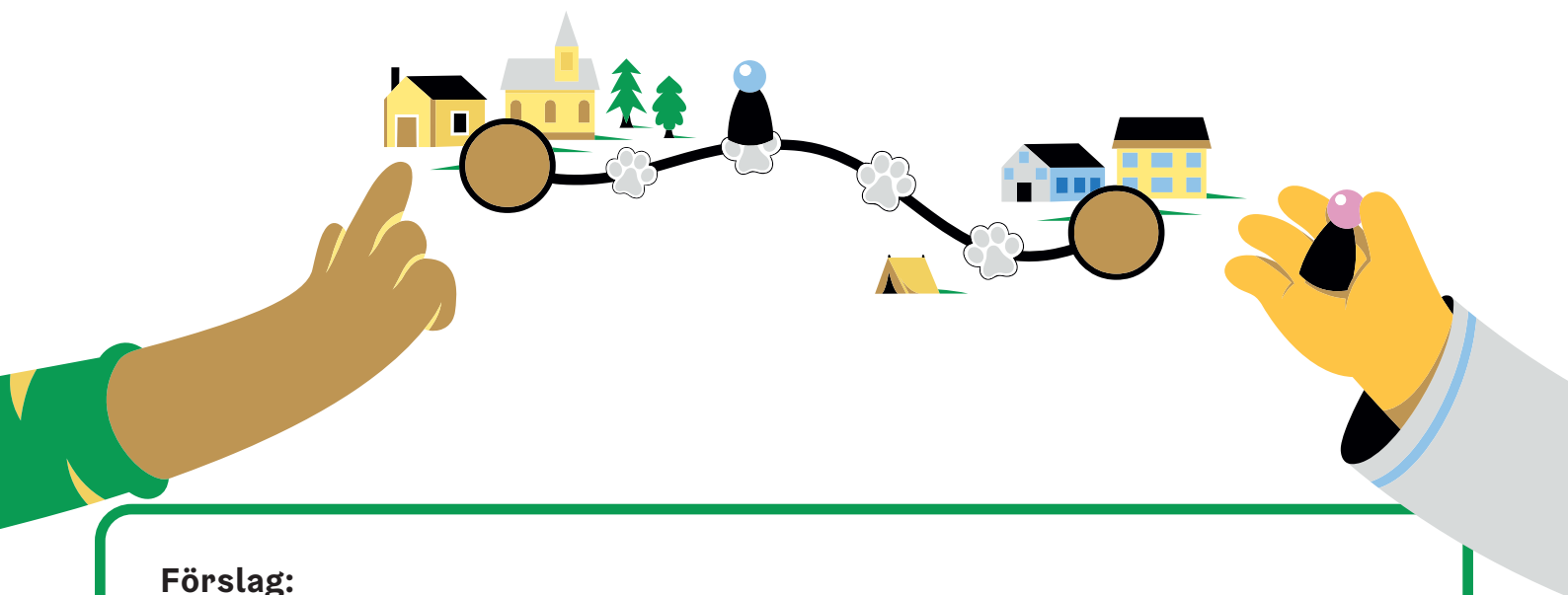
Ni kan tjäna **gyllene harsyror** genom att göra vissa uppgifter i anslutning till stadstexterna och använda dem för att resa: **Med tre harsyror kan ni direkt flytta er till en annan stad** var som helst på spelkartan. Alla uppgifter ger inte harsyror.

6

Spelet pågår i 2 veckor, det vill säga 10 vardagar. Ni behöver inte återvända till startrutan i slutet av spelet. Skoldagen efter den sista utmaningsdagen: Skriv ner resorna från den sista utmaningsdagen och se vart ni till slut kommer. Beräkna det totala antalet resor ni gjort. Gratulera varandra för att ni rört på er så mycket!

7

Efter utmaningen: Läraren läser högt den avslutande berättelsen på sista sidan i materialet. Diskutera om elevernas fysiska aktivitet i vardagen ökade. Hur kunde man röra på sig mer i vardagen? Kom överens om att ni uppmuntrar varandra att röra på er även i fortsättningen, eleverna kan exempelvis cykla tillsammans till skolan.

Förslag:

Om ni vill kan ni genomföra utmaningen tillsammans med andra klasser som en lekfull tävling. Kom överens om huruvida vinnaren är den klass som samlat flest poäng eller den klass som besökt flest städer under de två veckorna. Vinnarklassen kan till exempel bestämma vart de ska åka på en gemensam cykeltur på våren eller hålla en valfri lektion i gymnastiksalen.

Trippmätare

Läraren frågar varje dag eleverna vilka resor till och/eller från skolan och hobbyer som de har färdats med egna muskler och markerar dessa i trippmätaren. Räkna hur många steg ni kan ta på spelbrädet: **10 poäng = 1 steg**.

Tidpunkten för genomförandet av utmaningen (2 veckor/10 skoldagar): _____

Uppföljningsdag	Poäng kvar från igår	Igår från skolan till hemmet	Hobby-resor igår	Idag från hemmet till skolan	Totalt antal resor (st.)
1	_____	_____	_____		
2					
3					
4					
5					
6	Veckoslut				
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13	Veckoslut				
14					
Slutligen:				_____	

Totalt antal aktiva resor under utmaningen (st.):

Berättelse: Runt Östersjön längs ytan

Resande Råttan klickar vilt på sin dator och flikar flimrar över skärmen. Det verkar som om skolans internetförbindelse inte hänger med i Resande Råttans tempo, då det finns minst 20 öppna sidor som kraschar den ena efter den andra.

– Till Hamburg, Oslo, Riga och sedan Gdańsk och Stockholm, mumlar Resande Råttan.

– Planerar du en resa?, frågar Sago-Räven, som klivit in i klassrummet.

– Har du ett kreditkort?, frågar Resande Råttan utan att svara på Sago-Rävens fråga. – Jag behöver ditt kreditkort, får jag låna det?

– Nej, jag har inte något. Farfar-Räven lovade skaffa mig ett bankkort men har ännu inte kommit ihåg att skicka blanketten till banken, svarar Sago-Räven. – Men varför behöver du ett kreditkort?

Samtidigt har Resande Råttan redan rusat ut i korridoren och hejdar rektorn där.

– Kan jag låna ditt kreditkort? Jag måste boka flyg till Tyskland, Lettland och Sverige, och resan är lång, jag kommer inte ihåg alla platser, suckar Resande Råttan.

– Du vill låna mitt kreditkort? Var snäll och berätta först – lugnt – vad i all världen du planerar?

Sago-Räven kommer också för att lyssna på Resande Råttans plan att resa till Tyskland för att träffa sin nya vän som den lärt känna i Råttornas Reformklubb. Därefter planerar Resande Råttan att flyga till Oslo, eftersom den vill uppleva ett äventyr i Vigelands statypark, se det berömda ”katthuset” i Riga, simma i Östersjön vid Gdańsk sandstrand vid råttornas månskensbad samt delta i allsången på Skansen i Stockholm. Resande Råttan har läst Jules Vernes bok Jorden runt på 80 dagar och fått inspiration för en resa: Det finns så mycket att se i världen.

– En rundresa i Phileas Foggs fotspår!, säger Resande Råttan entusiastiskt.

– Jag läste nyss en artikel i Räven-tidningen där det föreslogs en rutt runt Östersjön längs ytan, berättar Sago-Räven.

– Vad betyder längs ytan?, frågar Resande Råttan.

Sago-Räven berättar om artikeln och att resa längs ytan innebär att man reser via landsväg eller till sjöss, till exempel till fots, med cykel, tåg eller båt. Sago-Räven tycker att det bästa med att resa längs ytan är att man kan ta med sig sin egen cykel. Om Sago-Räven skulle få välja en sak att ta med sig till en öde ö, vore det säkert dess cykel med en vagn full av böcker. Och en sommarsemesterresa i Europa skulle inte vara samma sak om man inte kunde cykla till hemliga sevärdheter i städerna och ta genvägar till speciella platser.

Cykelkulturen i Köpenhamn är i en klass för sig. Sago-Räven drömmer om hur den lätt kunde smälta in i cykelfolket med sin vagncykel, rusa längs gatorna i Österbro och se Den lilla sjöjungfrun-statyn. Samtidigt kommer Sago-Räven att tänka på Trampe, cykelhissen i Trondheim, som tar en upp till toppen av Brubakken. Alltså en cykelhiss! Det råder ingen tvekan om saken: Sago-Räven följer med! Men på ett villkor:

- Vi reser längs ytan, kräver Sago-Räven.
- Jag har inte någon cykel och skulle inte ens orka cykla ända till Tyskland.
- Du får åka med mig i min cykelvagn. Vi tar med cykeln ombord på båten till Stockholm, därifrån fortsätter vi med tåg till Oslo, sedan till Köpenhamn och därifrån med tåg till Hamburg. Vi kan ta oss hela vägen runt Östersjön med kombinationen cykel-buss-båt, lovar Sago-Räven.
- Det är ju en bra idé, säger även rektorn entusiastiskt. – Men jag tillbringar min sommarsemester vid Päijänne och paddlar, längs ytan.

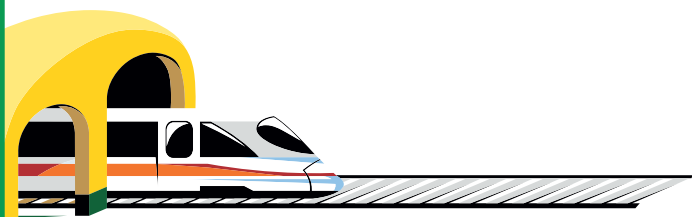
Sago-Räven tar fram artikeln i Räven-tidningen och visar inforutan i artikeln för Resande Råttan.

Trafik och miljö – hur påverkar färdssättet?

Olika färdssätt påverkar naturen och klimatet på olika sätt. En stor del av trafiken drivs fortfarande med **bränslen** som bensin och diesel. När bränslet förbränns i motorn på en bil, en buss eller ett flygplan, frigörs olika gaser och partiklar i luften. Dessa kallas trafikutsläpp och påverkar den globala uppvärmningen och luftkvaliteten.

Koldioxid (CO₂) är en växthusgas och värmer upp klimatet. Särskilt gasformiga kväveoxider (NO_x) och luftburna partiklar (PM_{2,5}) påverkar luftkvaliteten, liksom inandningsbara partiklar eller gatudamm (PM₁₀) – dessa är skadliga för hälsan.

Koldioxidavtrycket visar hur mycket koldioxid som människans aktiviteter såsom mobilitet orsakar. Ju mindre koldioxidavtryck, desto miljövänligare är färdssättet. En klimatomåttlig hållbar nivå för koldioxidutsläpp har uppskattats vara cirka 2 500 kg koldioxidequivallenter per år per person. En finländares koldioxidavtryck är i genomsnitt betydligt större: cirka 8 000–10 000 kg per år.

Jämförelse av färdssätt:

Att gå, cykla, åka sparkcykel eller skateboard är i praktiken utsläppsfria sätt att röra sig. De enda utsläppen uppstår vid tillverkningen av färdmedlen, men själva resan orsakar inte några utsläpp. Därtill är kollektivtrafiken ett av de bästa sätten att röra sig i vardagen. När flera personer reser med samma färdmedel minskar en enskild passengers andel av utsläppen.

Utsläppen från en **buss** beror på vilket bränsle den drivs med. I Helsingfors drivs en stor del av bussarna med el och de är ett miljövänligt alternativ. Tåg är ett av de mest utsläppsnåla sätten att resa även långa sträckor, särskilt i Finland, där en stor del av tågen drivs med el. Spårvagnar och metrotåg drivs också med el och är ett praktiskt alternativ inom stadstrafiken.

Utsläppen från **sjöfarten** beror på fartygets drivkraft. Traditionella dieselmotorer ger upphov till stora utsläpp. Nyare el- och hybridfartyg är betydligt renare. På korta sträckor, till exempel i skärgården, används allt oftare eldrivna färjor. Man kan åka från Åbo till Stockholm med en passagerarfärja som drivs med biogas och har ett litet koldioxidavtryck.

Flygtrafiken står för en betydande del av trafikutsläppen i hela världen. I Finland är inrikesflyg korta, men utsläppen från dem stora. En genomsnittlig flygresor inom Europa kan orsaka lika stora utsläpp som flera månaders vardagsresor.

CO₂

Resande Råttan är inte helt övertygad om att det är värt att avstå från att flyga. Tar inte resan väldigt mycket tid, och det är verkligen svårt att planera rutten? Men hur var det med Phileas? Hur planerade han sin resa längs ytan vid en tid då telefoner och internet fortfarande närmast fanns i uppfinnarnas drömmar?

– Vi kan be vår vän Uppfinnar-Räven om hjälp, den vet hur det lönar sig att börja planera rutten, eftersom den känner till olika färdssätt, föreslår Sago-Räven. – Jag tror det är lika lätt att köpa tågbiljetter på webben som det är att köpa flygbiljetter. Och själva resan – är inte den redan en del av semestern, eller börjar semestern först när man kommer fram?

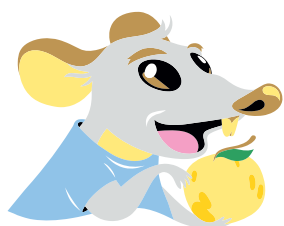
– Att resa med tåg kan ha sina fördelar, funderar Resande Råttan och tänker på lantliga landskap, skogar och berg eller långa, mörka järnvägstunnlar som syns i tågets fönster. – Jag öppnade redan Deutsche Bahns webbplats, här finns det tågbiljetter! Jag bokar genast en restaurangplats i sovvagnen i första klass, fortsätter Resande Råttan.

– Kom ihåg att hålla huvudet kallt, Resande Råttan! Vi måste noga tänka på vilken rutt vi ska välja och vilka färdmedel vi ska använda. Vi måste också kontrollera att vi får ta med cykeln.

Det tar tid att planera en resa, men å andra sidan är det roligt. Resande Råttan och Sago-Räven funderar på vilka rutter de kan ta runt Östersjön och söker intressanta platser där de kunde stanna längre. Uppfinnar-Räven räknar resans koldioxidavtryck för sina vänner och rekommenderar en utsläppssnål bilfärja för att korsa Östersjön. Man måste också planera vad man ska packa ner i resväskan.

– Jag ska ta med mig en så tjock bok att jag har tillräckligt att läsa även på långa tågresor, säger Sago-Räven. Vad tar du med dig att läsa på resan?

– Jag tar en massa serier, Tom och Jerry!

Sago-Räven och Resande Råttan startar sin resa från Helsingfors, Finlands huvudstad. I Helsingfors kan man ta sig från en plats till en annan miljövänligt på många olika sätt: naturligtvis till fots och med cykel, men också med närtåg, spårvagnar, metron, bussar och färjan. Många familjer klarar sig helt utan bil.

I Helsingfors kan man kombinera cykel och kollektivtrafik när man reser, eftersom man får ta med sig cykeln på metron, tåget eller färjan. Resan tar ofta mindre tid när man kombinerar cykel och tåg eller cykel och metro. Till exempel är det lättast att ta sig till en utflykt i Noux eller Sibbo storskogs nationalpark genom att ta med cykeln i tåget och cykla resten av vägen. Med cykel kan man också besöka platser som man inte når med bil eller kollektivtrafik: Ta till exempel tåget till Vandaforsens station och cykla sedan längs Vanda å.

Det är också trevligt att bekanta sig med andra städer i Finland med cykel. Med närtåget kan man ta sig exempelvis till Tavastehus och göra en rundtur i staden med cykel. Det går också att ta med cykeln ombord på fartyget till Tallinn och bekanta sig med staden med cykeln.

- Ska vi först åka norrut, söderut, österut eller västerut?, frågar Sago-Räven.
- Vi åker först till Joensuu i SydÖST Finland, min kusin bor där, föreslår Resande Råttan.
- Du menar väl Sydöstra Finland? Vi kan också välja att åka mot nordost, sydväst eller nordväst.
- Ja, vi ska äta ost till lunch, jag tar också ett danskt smörrebröd och ett glas havremjolk, tack!, säger Resande Råttan.

Från Helsingfors kan man ta båten till Estland, Sverige och till och med Tyskland. Avståndet från Finland till Estland är 80 km och båtresan tar två timmar. Resan från Helsingfors till Stockholm tar cirka 18 timmar och är cirka 400 km lång.

Stadsberättelser

Århus

Området kring den danska staden Århus (eller Aarhus) har haft bosättning allt sedan 700-talet, då vikingarna grundade staden vid mynningen av Århus å. Tack vare sitt läge var staden en viktig handelsplats både under vikingatiden och under medeltiden.

Man har hittat en plats för skeppsbyggeri från vikingatiden i stadens område. Vikingarna byggde långa fartyg som hade både master och åror. De kunde alltså ta sig fram antingen med segel eller genom att ro. Vikingarna var verkligen skickliga sjöfarare som behärskade konsten att navigera och gjorde långa resor från Norden över Atlanten till den amerikanska kontinenten och längs floder ända till Mellanöstern.

Sago-Räven och Resande Råttan blickar mot horisonten. Långt borta syns ett fraktfartyg som är på väg från Island. Vännerna funderar på om de borde fortsätta sin resa på vikingarnas sätt, med båt, och kliva ombord på ett fraktfartyg till Reykjavík. Sago-Räven är dock rädd för en lång sjöresa över Atlanten, och resan skulle ta upp till fyra dagar i en riktning. Island får vänta till nästa äventyr.

Frågesportsfråga 1:

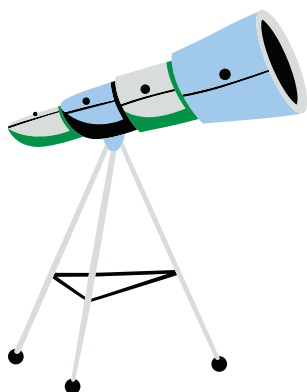
Vad hjälpte vikingarna att navigera till sjöss under långa resor?

- a** De följde bara kusten och seglade aldrig ut på öppet hav.
- b** De hade kartor som visade hela Atlanten.
- c** De använde en solkompass och stenar som hjälpmedel vid navigeringen.

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Stadsberättelser

Abisko

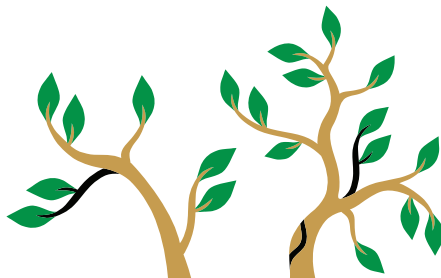

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till en liten järnvägsstation i svenska Lappland intill Abisko nationalpark. Abisko tågstation är en av de mest kända och nordligaste stationerna i Sverige, och porten till fjällen och naturen i Lappland för många resenärer.

Abisko-regionen är känd för att den är en av världens bästa platser för att se norrsken, eftersom det finns få moln och ett torrt klimat i området. Många reser till Abisko med nattåget för att se norrsken. Sago-Räven och Resande Råttan tänker sova under bar himmel och titta på norrsken hela natten. Det börjar dock höras snarkning från de varma sovsäckarna ganska snabbt. Tills ett märkligt ljud väcker vännerna:

- Vad är det för ljud? Vem skriker och skäller här?, frågar Resande Råttan.
- Titta, det står en grå räv där. Men det är ju Fjalar Fjällräv i sommardräkt!, säger Sago-Räven.

Fjällräven, eller polarräven, är en mycket hotad art i norr och en god vän till Resande Råttan och Sago-Räven. Fjalar Fjällräv hälsar på resenärerna och stannar hos dem, eftersom en underbar norrskensshow nyss har börjat på den mörka himlen.

Idé till en extra uppgift:

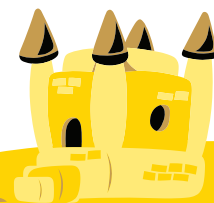
Ta reda på hurdant ljud en fjällräv ger ifrån sig, och hur man skyddar fjällrävar?

Stadsberättelser

Gdańsk

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till Gdańsk, som är en stad vid Östersjön i norra Polen.

– Den här sandstranden är enorm, suckar Resande Råttan och sticker ner fötterna i sanden. – Täck mig helt med sand, så att bara nosen syns!

– Jag kan gräva en sandgrop för dig, men det är lite trängsel här, kanske vi kan åka med lokaltåg till sandstranden i Sopot. Resan dit tar en halvtimme härifrån. I Gdańsk område finns över 30 kilometer vackra sandstränder, så det finns säkert utrymme trots att det finns många turister här, föreslår Sago-Räven.

– Det skulle nog finnas plats för en råtta till här, men låt gå, vi kan göra en utflykt till stranden i Sopot, samtycker Resande Råttan.

Resande Råttan bläddrar i en reseguide om Polen och hittar intressant information om resmålet:

– Den här reseguiden säger att Sopot har en av de längsta strandbryggorna i Europa. Efter en promenad på bryggan kan man också delta i en skogsopera eller ett månskensbad.

– Hur kunde jag glömma att det är råttornas månskensbad idag! Jag tänker delta i råttornas bad, du kan gå till skogen för att se om dina rävläktingar finns med i konserten, föreslår Resande Råttan.

Frågesportsfråga 2:

I Polen vid Östersjöns strand finns stora rörliga sanddynor. Dynerna kallas även för "Europas Sahara", eftersom de utgör det största dynamrådet i Centraleuropa. Hur mycket rör sig sanddynorna per år på grund av Östersjöns vindar?

a 10 cm

b 10 m

c 10 km

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Hamburg

Hamburg är Tysklands näst största stad och där ligger landets viktigaste hamn. Staden ligger vid Elbe-flodens nedre lopp i norra Tyskland.

Hamburg är också en av de viktigaste knutpunkterna för tågtrafik i hela Europa. Hamburgs centralstation Hamburg Hauptbahnhof är enorm och livlig, och därifrån avgår tåg till nästan alla stora städer i Tyskland. Staden är därför en bra startpunkt för ett tågäventyr över hela Europa. Sago-Räven och Resande Råttan står på tågstationens övre plan och tittar på tåg som avgår och anländer.

– Jag älskar den här resestämningen och att iaktta resenärer – vissa har en ryggsäck på ryggen, andra bär en resväska eller en portfölj. Jag kan inte låta bli att föreställa mig deras berättelser, varifrån de kommer och vart de är på väg, säger Sago-Räven.

– Här finns spår till så många städer i Europa att man lätt kan åka nästan vart som helst. På den där tavlan står det "Netherlands" och där "Austria" – vad är de för platser?, frågar Resande Råttan.

– De låter bekanta, kolla om du hittar dem på din karta över Europa, Resande Råttan. Hör du, det där natttåget är just på väg till Danmark – det står "Denmark", märker Sago-Räven.

Sago-Räven och Resande Råttan är så uppslukade av att studera kartan att de missar tåget! För att de ska kunna byta ut sina redan köpta tågbiljetter till nästa tåg utan extra avgifter ska **ni göra följande uppgift:**

Idé till en extra uppgift:

Ta reda på vad "Netherlands" och "Austria" heter på svenska. Har andra länder eller städer olika namn på svenska, engelska eller landets eget språk?

Finns det några länder och städer som har samma namn på svenska, engelska eller landets eget språk?

Stadsberättelser

Honningsvåg

Honningsvåg är Norges nordligaste stad. Den ligger på en ö alldeles intill Ishavet. Staden har en livlig hamn och det fiskas mycket i området.

Honningsvåg är också välkänt bland cyklister, eftersom staden fungerar som en port till det berömda Nordkap, den nordligaste punkten på det europeiska fastlandet. Många långdistanscyklister börjar eller slutar sin resa här och tar en bild av sig själva framför jordglobsmonumentet i Nordkap.

Resande Råttan klättrar upp på jordglobsmonumentet och hoppar glatt upp och ner på resans nordligaste punkt. Det regniga vädret gör dock monumentet halt, och råttan halkar. Lyckligtvis står Sago-Rävens cykel parkerad precis i råttans projektilbana och den faller rakt ner i cykelvagnen.

– Vi skulle inte ha sett de storslagna bergen och öppna havslandskapen vid Ishavet, om du hade gjort dig illa.

– Till all lycka behöver vi inte uppsöka en läkare. Jag vill nämligen genast ge mig iväg och leta efter en renhjord, säger Resande Råttan.

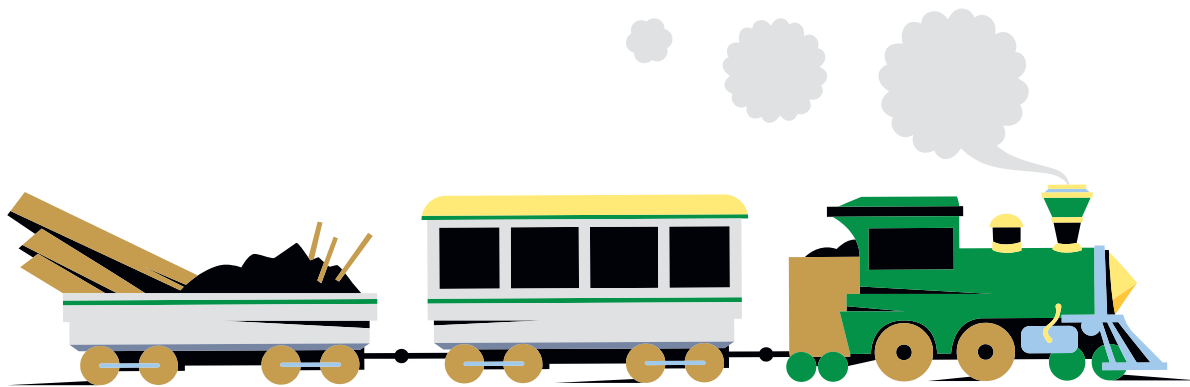
I Honningsvågs omgivning kan man göra korta dagsutflykter med cykel eller välja längre rutter, såsom till Olderfjord eller Skaidi längs fjordar och fjäll. På somrarna går solen inte ner alls, så man kan cykla och spana efter renar även mitt i natten.

**När ni når spelets nordligaste punkt, Honningsvåg,
får ni en gyllene harsyra!**

Stadsberättelser

Tavastehus

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till Tavastehus. Sago-Räven har läst en bok om Finlands historia och lärt sig att Finlands första järnväg blev klar år 1862 mellan Helsingfors och Tavastehus och att det första tåget trafikerade den 17 mars 1862.

– Kan du föreställa dig att det då, för över 160 år sedan, inte fanns några bilar eller bussar i Finland, berättar Sago-Räven för Resande Råttan.

– Människorna rörde sig med häst, med båt eller till fots. Resorna var ofta långsamma och tunga. Men sedan stod Finlands första järnväg klar och tågtrafiken inleddes. Folk kallade tåget för ”eldhästen”, eftersom det avgav rök och ljud och såg ut som ett levande djur.

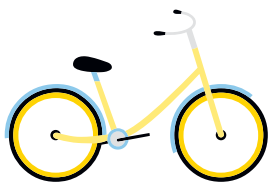
Resande Råttan lyssnar förvånad och funderar på varför landets första järnväg byggdes just här. – Hade inte ett snälltåg till Åbo varit viktigare?

Sago-Räven vet att den första järnvägen byggdes just mellan Helsingfors och Tavastehus, eftersom Tavastehus var en viktig handelsort och Helsingfors det administrativa centrumet vid kusten. Järnvägen främjade industrialiseringen samt transporten av varor, såsom timmer och spannmål, till Helsingfors och exporthamnarna. Senare fick så klart också Åbo en järnväg.

Frågesportsfråga 3:

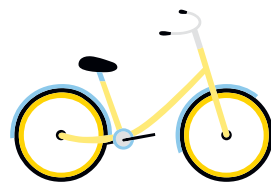
Hur många kilometer är det från Helsingfors till Tavastehus?

- ☐ a 20 km ☐ b 100 km ☐ c 300 km

Stadsberättelser

Joensuu

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till Joensuu i Östra Finland. I Joensuu cyklar man mycket – näst mest av alla städer i Finland efter Uleåborg. Vännerna sällar sig till cyklisterna. Sago-Räven förstår mycket väl varför invånarna i Joensuu cyklar så ivrigt:

- Cykling främjar hälsan och förbättrar konditionen, orsakar inga utsläpp, sparar utrymme i staden, sparar material och energi och är dessutom ett snabbt, tyst och billigt sätt att ta sig fram på stadens gator!
- Vi ska träffa min kusin som bor i Joensuu. Den har berättat att det finns stift i ena däckets på dess cykel och att det säkert är därför det är håll på däck, säger Resande Råttan förtretad.
- Eller kanske har den dubbdäck på sin cykel? Med dubbdäck kan man cykla även på vintern när det är halt och njuta av cyklingens positiva effekter året runt, berättar Sago-Räven.

Idé till en extra uppgift:

Kom på fler skäl att cykla och gör en så lång lista som möjligt över fördelarna.

Jyväskylä

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till det vackra Jyväskylä, omgivet av sjöar i Mellersta Finland. Staden grundades år 1837 vid en vattenvägs-korsning, vid stranden av sjön Jyväsjärvi. Redan innan staden grundades var platsen känd som en livlig knutpunkt för handelsvägar och färdleder.

Inlandssjöfarten var livsviktig före järnvägar och vägar. Sjöar och älvar erbjöd transportvägar, energi och platser för fabriker.

Sago-Räven och Resande Råttan tittar på solnedgången vid den mäktiga sjöns strand och njuter av de vackra landskapen i Mellersta Finland.

- Tallskogarna och stränderna är så vackra, sjunger Sago-Räven.
- Titta där borta, på andra sidan sjön, där kullarna blommar. Vi går dit och gör blomsterkransar som passar på cykelhjälmen.

Frågesportsfråga 4:

Från vilken av de stora sjöarna i Jyväskylä-området kommer dricksvattnet till huvudstadsregionen?

a

Päijänne

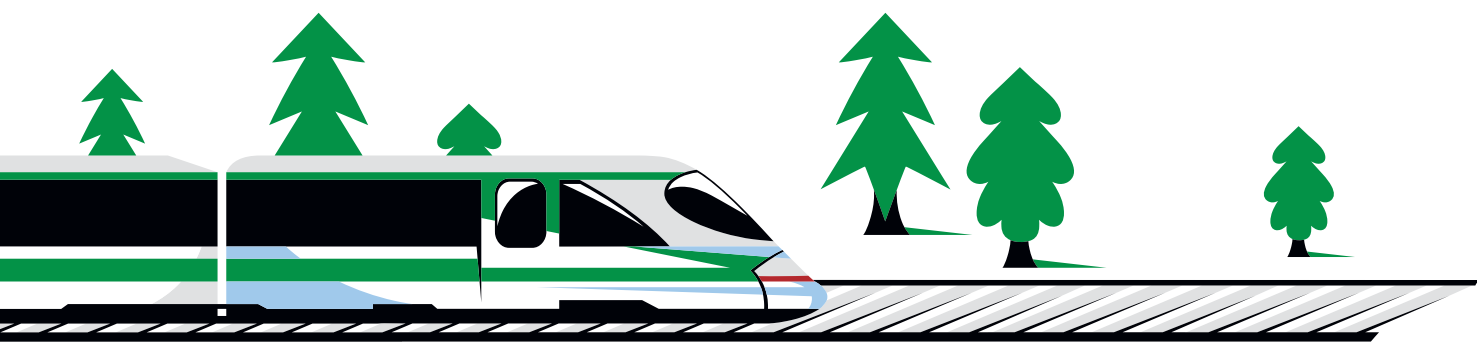
b

Saimen

c

Palokkajärvi

Stadsberättelser

Kolari

Man kan resa norrut på ett miljövänligt och bekvämt sätt med tåg. Resande Råttan och Sago-Räven steg på ett nattåg på kvällen, sov på tåget över natten och på morgonen var de redan framme. På tåget finns sovvagnar med sängar och till och med duschar. Tåget har också en restaurangvagn där man kan äta kvällsmål och frukost.

- Det här är ju som ett mobilt hotell! säger Resande Råttan ivrigt.
- Det är skönt att somna till dunket från skenorna och ha fartfyllda drömmar, tillägger Sago-Räven när tåget anländer till Kolari.

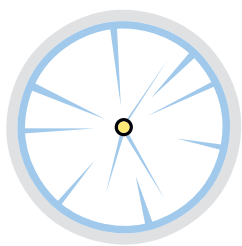
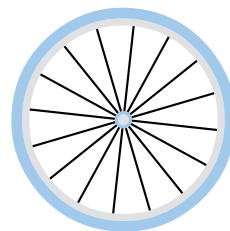
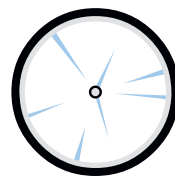
Kolari är en kommun i Lappland, strax intill gränsen till Sverige. Kolari ligger nära Lapplands fjäll och många vill resa dit för att vandra och åka slalom. Där finns Finlands nordligaste tågstation, som är ändstationen för nattåg.

Idé till en extra uppgift:

Kolari ligger cirka 900 km från Helsingfors. Resan tar cirka 13 timmar med tåg. Räkna ut hur många kilometer i timmen tåget i genomsnitt kör, när man räknar med uppehållen på stationerna.

Köpenhamn

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till Danmarks huvudstad Köpenhamn. Det syns synnerligen många cyklar och cyklister i staden, till och med fler än bilar. Det finns olika lastcyklar, såsom lådcyklar och longtailcyklar, det finns stadscyklar, snabba landsvägscyklar, skramlande "mommocyklar" och alla möjliga slags vackert dekorerade och målade cyklar.

I Köpenhamn är cykling ett vanligt sätt att röra sig – där cyklar såväl barnen, föräldrarna som mor- och farföräldrarna. I Köpenhamn sker över hälften av resorna till skolan och arbetet med cykel. Köpenhamn är faktiskt en av världens cykelhuvudstäder. Såväl i Köpenhamn som till exempel i Helsingfors går det oftast snabbare att ta sig korta sträckor med cykel än med bil.

Olika typer av lastcyklar är populära i Köpenhamn och även på andra håll i Danmark. Med en lastcykel kan man till exempel transportera barn, matinköp, mullsäckar och till och med små möbler. Lastcykeln är ett praktiskt färdmedel och ett bra alternativ till bil. Med en lastcykel kan man köra året om, även på vintern, så länge man har rätt utrustning. Elassistans på cykeln underlättar transporten av last.

Resande Råttan skulle genast vilja hoppa på en lådcykel. Vid trafikljuset stannar en lastcykel bredvid, och råttan förbereder sig för att hoppa från Sago-Rävens cykelvagn till lastcykeln. Samtidigt slår dock ljuset om till grönt och den elektriska lastcykeln accelererar iväg och lämnar Resande Råttan bakom sig.

– Hör du, tur att du inte hoppade, annars hade du landat med nosen först i asfalten, säger Sago-Räven till Resande Råttan.

Idé till en extra uppgift:

Fundera tillsammans på hur man skulle kunna öka cyklingen i Helsingfors.

Stadsberättelser

Liepāja

Liepāja är en hamnstad och Lettlands tredje största stad. Även om staden inte är särskilt stor har den spårvagnstrafik. Spårvagnar är alltså inte bara för stora städer! Trafiken i Liepāja påverkas också av stadens läge vid havet. Staden är känd för sina kraftiga vindar.

– Min lettiska författarvän berättade för mig att det i en lettisk sång sjungs: "Liepāja, staden där vinden föds". Nu förstår jag varifrån låtskrivaren har hämtat sin inspiration, säger Sago-Räven medan den håller Resande Råttan i handen, så att vinden inte ska blåsa bort vännen.

Duon ser vindsurfare och kitesurfare på havet, och på stranden går stadsbor som njuter av vinden och flyger sina enorma drakar. Vinden påverkar också trafiken: Cyklisterna vet att man kommer fram väldigt snabbt med medvind, medan motvind kan kännas som en osynlig vägg. Därför väljer många att åka spårvagn när det blåser särskilt hårt. Sago-Räven är glad över medvinden på returreisan, cykeln rullar framåt som av sig själv.

Idé till en extra uppgift:

Kom på ett namn på en sång genom att avsluta meningen: "Helsingfors, staden ..."

Malmö

Resande Råttan sprudlar av entusiasm när vännerna anländer till Malmö, eftersom det finns en speciell förbindelse mellan svenska Malmö och danska Köpenhamn – en förbindelse som inte är bara en bro eller bara en tunnel mellan två länder, utan den ena efter den andra!

Resande Råttan är nyfiken på hur man färdas längs brotunneln. Sago-Räven berättar att den har läst om trafikarrangemangen mellan Malmö och Köpenhamn: Tåg och bilar kör över Öresundsbron, som är ungefär åtta kilometer lång. Bilarna kör på bronns övre nivå och tågen på den nedre nivån. På den konstgjorda ön Pepparholm omvandlas bron till en tunnel, som löper cirka 4 kilometer på havsbotten innan den når Köpenhamn. Tunneln går även under Köpenhamns flygplats innan den kommer upp till markytan.

Resan från Malmö till Köpenhamn är cirka 18 km lång och tar cirka 35 minuter med tåg.

Idé till en extra uppgift:

Sök en bild på tunnelbron mellan Malmö och Köpenhamn.

Stadsberättelser

Narvik

Den nordligaste järnvägsstationen i Norge och hela Europa finns i Narvik. Man kan endast ta sig till stationen i Narvik med tåg via Sverige, eftersom det inte finns några järnvägar i Norge så fjärran i norr. Sago-Räven drömmer om att köra söderut längs de smala och slingrande vägarna i norra Norge, som passar perfekt för landskapsturism. Vägarna går ofta längs fjordstränder och genom storslagna bergslandskap.

– Menar du allvar! Det är 900 kilometer och en helt omöjlig cykelrutt till Trondheim härifrån!, utbrister Resande Råttan. – Du får beundra fjordarna och bergen från en färja, för nu väljer vi havsvägen.

Frågesportsfråga 5:

Vilken av följande orsaker förklarar bäst varför det skulle vara särskilt utmanande att bygga järnvägar så långt norrut längs den norska kusten?

- a** I området finns många branta berg och svårframkomlig terräng
- b** Det finns inte tillräckligt med träd i norr för att bygga järnvägar
- c** Tåg kan inte gå nära havet

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Oslo

Sago-Räven och Resande Råttan beundrar Oslos, den norska huvudstadens, centrum. Så lugnt och mysigt! Beslutsfattarna i Oslo har velat göra stadskärnan renare och tystare. Därför har man tagit bort parkeringsplatser och frigjort utrymme för promenader, cykling, grönområden och vistelse. När antalet bilar minskar får människor mer utrymme.

Sago-Räven har läst att elbilarnas andel av nya personbilar i Norge är den högsta i världen, 96 procent år 2025. Av alla bilar i Norge är ungefär en tredjedel helelektriska, och det finns fler av dem än bensindrivna bilar. I Norge drivs förstås även bussar, spårvagnar och färjor med el.

Idé till en extra uppgift:

Gör en lista över transportmedel som drivs med el.

Stadsberättelser

Uleåborg

Sago-Räven är ivrig när vännerna anländer till Uleåborg, som även internationellt är känt som en vintercykelstad. I Uleåborg cyklar folk till exempel till skolan och jobbet, även vid snö och kyla. Cykelvägarna plogas ofta före bilvägarna, så att det blir enkelt och säkert att cykla. Vinterunderhållet av cykelvägarna är oerhört viktigt för vintercyklingen.

Vännerna får höra av en lokal cyklist att en ny uppfinning från Uleåborg projicerar trafikmärken på snön på vintern. Tack vare detta vet cyklister och fotgängare på vilken sida av vägen de ska färdas, även på vintern när marken är täckt av snö. Sago-Räven börjar genast planera en ny resa till Uleåborg nästa vinter, naturligtvis med sin egen cykel.

Idé till en extra uppgift:

Gör en tabell där ni jämför cykling på sommaren och på vintern: Utrustning och tillbehör, klädsel, rutter, sikt och väderleksförhållanden, cykelunderhåll.

Pärnu

Pärnu är en populär semesterstad i Estland. Staden ligger vid havet och där finns många vackra sandstränder.

Det går ännu inte att ta sig till Pärnu med tåg, så Sago-Räven och Resande Råttan tog bussen till staden. De fick behändigt cykeln med i bussens bagageutrymme. I de baltiska länderna byggs nu en ny höghastighetsjärnväg som heter Rail Baltica. Tåget kommer att gå från Tallinn till Pärnu och därifrån genom Lettland och Litauen ända till Polen. Den nya järnvägen förenar de baltiska länderna tätt till det europeiska järnvägsnätet. Den första etappen ska enligt planerna vara klar år 2030, och arbetet pågår i alla tre länder.

Idé till en extra uppgift:

Rita in nya järnvägar på en karta. Vilka rutter skulle vara viktiga och varför?

Stadsberättelser

Riga

Riga är Lettlands huvudstad, och där trafikerar många färgglada spårvagnar. I Riga är spårvagnarna ett av de viktigaste färdmedlen, och de har varit i bruk i över hundra år. De första spårvagnarna var hästdragna, och senare blev de eldrivna.

– Nu parkerar vi cykeln och går och bekantar oss med gamla staden i Riga, föreslår Sago-Räven.

– Det låter bra, min ända har redan domnat helt efter allt stillasittande, det gör gott att gå till fots ibland, säger Resande Råttan. – Vi tar spårvagnen till det berömda katthuset.

– Vadå, har du kattkompisar här?, frågar Sago-Räven skeptiskt.

– Ja, ja. Två arga, svarta katter som bor i gamla stan, avslöjar Resande Råttan och fnissar.

– Gamla stan är helt bilfri här, så det är säkert även för katterna att röra sig i den. Denna stadsdel härstammar från medeltiden, den är alltså flera hundra år gammal.

– Jag undrar om det var lika livligt här då som nu?, frågar Resande Råttan samtidigt som den försöker hänga med Sago-Räven i turistvimlet.

– Riga var redan då en viktig stad och ett viktigt handelscentrum vid Östersjön, så det var fullt av liv redan under medeltiden, berättar Sago-Räven.

Idé till en extra uppgift:

Ta reda på vad Rigas berömda katthus är och varför katterna var arga.

Stadsberättelser

Tallinn

Tallinn är Estlands huvudstad och kan nås på cirka två timmar med båt från Helsingfors.

- Jag hann inte ens läsa den första serien till slut, båtresan var så kort, klagar Resande Råttan.
- Du tittade på måsar och landskap på däck under största delen av resan, så det blev nog inte så mycket läsning, säger Sago-Räven. – Men avståndet mellan Helsingfors och Tallinn är egentligen så kort att man vid klart väder och med kikare kan se Tallinn från Helsingfors.
- Va!?! Vi går direkt till stranden och vinkar till råttorna i Skatuddens terminal.
- Nu fortsätter vi resan. Vårt mål är ”Tallinn Bussijaam”. Kan du gissa vad det är?

Tallinn var den första stora staden som erbjöd sina invånare gratis kollektivtrafik. Det innebär att invånarna i Tallinn kan åka buss och lokaltåg gratis. Städer kan besluta att kollektivtrafiken tillhör alla!

Frågesportsfråga 6:

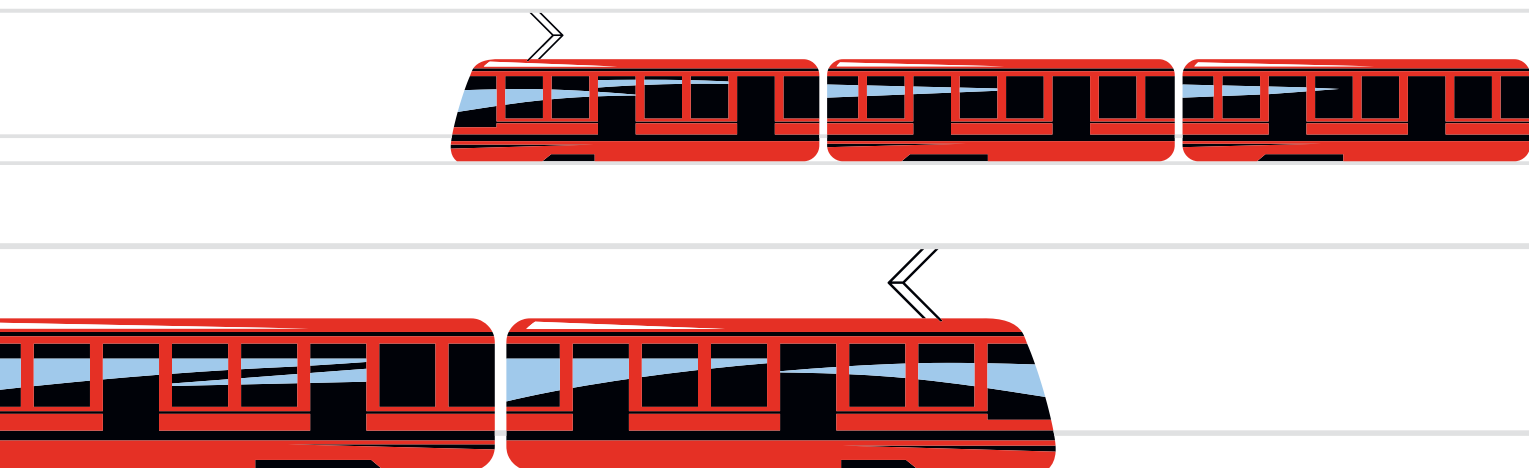
Man planerar att bygga en undervattenstunnel mellan Helsingfors och Tallinn. Om projektet genomförs skulle tunneln bli världens längsta järnvägstunnel under havet. Hur lång skulle tunneln vara?

- a** cirka 25 km
- b** cirka 85 km
- c** cirka 150 km

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Stadsberättelser

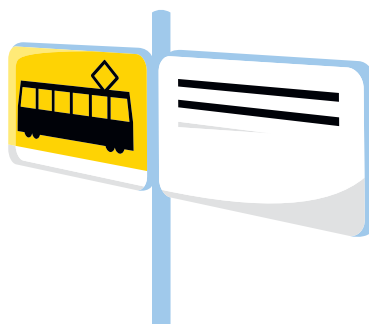
Tammerfors

Sago-Räven och Resande Råttan anländer till Tammerfors. Resande Råttan vet att Tammerfors är den andra staden i Finland som fick en egen spårvagn. Råttan vet detta eftersom dess moster arbetar där som spårvagnsförare.

– Hela spårvagnen – Tampereen RAT-ikka – har ju fått sitt namn efter vår släkt, skryter Resande Råttan.

– Nu luras du, säger Sago-Räven.

Spårvagnstrafiken i Tammerfors inleddes år 2021. Spårvagnarna i Tammerfors är tegelröda. Färgen har valts för att den påminner om de gamla fabriksbyggnaderna i rött tegel i Tammerfors. Spårvagnens färg är viktig för stadsborna.

Frågesportsfråga 7:

Vad heter kollektivtrafiken i Tammerforsregionen?

- ☐ a Onnikka ☐ b Föli ☐ c Nysse

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Travemünde

Travemünde är en havsnära stadsdel som ligger på Tysklands norra kust. Den är känd för sina långa sandstränder och sin livliga hamn, från vilken båtar avgår till många länder runt Östersjön. I Travemünde har fiske och sjöfart varit viktiga redan i flera århundraden.

På somrarna fylls Travemünde av cyklister. Cykling är ett enkelt sätt att ta sig exempelvis till de lugna naturstigarna på ön Priwall, som man når efter en kort färjeres. Klimatet i området är milt, så man kan cykla under största delen av året, och havsbrisen gör cyklingen behaglig.

– Här möts havet, historia och cykling på ett unikt sätt, säger Sago-Räven.
– Travemünde kunde vara händelseplatsen för intressanta berättelser. Jag tror jag ska göra några anteckningar för en deckare.

– Lägga ner pennan och plocka fram lagningsverktygen, kommenderar Resande Råttan. – Titta på bakdäcket, det är punkterat. Du måste ha kört på ett fiskben.

Sago-Räven plockar fram en däckavtagare och lagningsverktyg ur cykelväskan och börjar byta däck. Lyckligtvis kan Sago-Räven laga och byta cykeldäck, eftersom skolan ordnade en cykelserviceverkstad på våren. Det tar tid att få cykeln i körbart skick, och snart inser du att lokaltåget till Hamburg avgår om en liten stund. Lite luft i däck och sedan med full fart till stationen.

– Puh, vi hann, suckar Resande Råttan.

– Lokaltåg avgår lyckligtvis med korta mellanrum och man behöver inte boka en plats. Det kommer alltid ett nästa tåg om man missar ett. Det är inte så farligt, säger Sago-Räven.

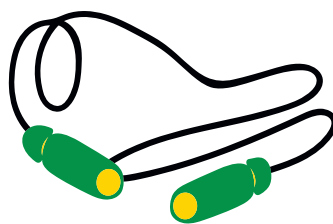

Idé till en extra uppgift:

Gör upp skriftliga anvisningar för cykelunderhåll och ordna en cykelserviceverkstad.

Stadsberättelser

Trondheim

I Trondheim finns den världsberömda "cykelhissen", som hjälper cyklisterna upp till toppen av den branta backen Brubakken. Cykelhissen heter Trampe. Den är säker och långsam, så även Resande Råttan och Sago-Räven kan lätt ta sig in i hissen med sin cykel. När man ska neråt behöver man ingen hiss, inte ens egna muskelkrafter!

– Sago-Räven, du måste vara väldigt stark, då du cyklar för oss båda, berömmar Resande Råttan.

– Ja, det stämmer, men hur är det med din muskelstyrka när du har åkt hela resan i vagnen?, frågar Sago-Räven.

– Jag förbrukar all min energi till fubbel, det upprätthåller min kondition, skrattar Resande Råttan.

Att röra sig med sina egna muskler har många fördelar: Konditionen och muskelstyrkan förbättras, och rörelsen främjar inläringen då hjärnans aktivitet ökar och minnet förbättras. När människor till exempel väljer att cykla istället för att köra bil minskar utsläppen och luften förblir renare, bullret minskar och naturen mår bättre, samtidigt som hälsan förbättras.

Frågesportsfråga 8:

Hur mycket rask och ansträngande fysisk aktivitet behöver skolelever minst dagligen?

- ☐ a 10 minuter
- ☐ b 60 minuter
- ☐ c 180 minuter

Om ni svarar rätt får ni en gyllene harsyra.

Stadsberättelser

Stockholm

- Stockholm , Stockhoolm! Här kommer vi, Sveriges huvudstad!, ropar Resande Råttan på fartygets däck.
- Hur tar vi oss från hamnen till staden och järnvägsstationen?, undrar Sago-Räven.
- Jag vet, för fartygsråttorna berättade det: svaret är T! T som i Tunnelbana.

Ett behändigt sätt att röra sig i Stockholm är metron, det vill säga Tunnelbanan. Många tunnelbanestationer pryds av olika konstnärers verk, som man får beundra under resan. Stockholms tunnelbanenät kallas ibland för världens längsta konstupställning!

Stockholms första egentliga tunnelbanelinje öppnades år 1950. Då fanns det bara 11 stationer längs linjen, medan det idag finns hundra. Metrotrafiken i Helsingfors inleddes år 1982. Den äldsta tunnelbanan i världen finns dock i London, där den första linjen togs i bruk redan år 1863.

Det finns även annan spårtrafik i Stockholm: Därifrån kan man resa bekvämt med tåg till olika delar av Sverige samt till Norge och Danmark.

Idé till en extra uppgift:

Tunnelbanan har många olika namn och markeras på olika sätt i olika länder. Ta reda på namnen på tunnelbanorna i olika europeiska städer och vilken bokstav som används för att markera dem i gatubilden.

Stadsberättelser

Åbo

Den äldsta vägen i Finland är Tavastländska Oxvägen, som gick mellan Åbo och Tavastehus. På 800-talet, när man bedrev handel mellan Åbo och Tavastehus och människor rörde sig mellan städerna med sina saker, var Tavastländska Oxvägen snarare en stig än en väg. Stigen hade röjts genom växtlighet och den gick över vattendrag och myrar längs spångar eller stensättningar. Från inlandet transporterades bland annat pälsvaror till kusten, och från Åbo togs vapen, smycken, metall och salt till Tavastehus.

I Åbo fanns spårvagnstrafik mellan åren 1890 och 1972. För närvarande planerar Åbo stad att inleda spårvägstrafiken på nytt på 2030-talet. Åbo har alltid varit en viktig hamnstad och en port från Finland till Sverige.

- Här i Åbo luktar det äventyr, säger Resande Råttan.
- Hur luktar ett äventyr då?, frågar Sago-Räven.
- Det luktar järnväg, hav, vind, salt och svettiga cyklister, förklarar Resande Råttan.
- Ja visst, då åker vi till Runsala. Det är dags att plumsa ner i havet, säger Sago-Räven.

Frågesportsfråga 9:

I vilka städer i Finland kunde man åka spårvagn år 1891? Hur var det år 2016? Hur ser det ut i framtiden, år 2035?

Om ni klarar utredningsuppgiften får ni en gyllene harsyra.

Stadsberättelser

Umeå

Umeå är en hamnstad i Sverige. Staden har både en egen älvhamn och en uthamn (Holmsund). Man kan åka mellan Vasa och Umeå med färja över Bottniska viken; resan tar cirka 3,5–4 timmar. Från Umeå kan man fortsätta resan till exempel med tåg till olika delar av Sverige.

- Jag undrar om finländarna tror att det finns många kojor i UU-maja, så som det heter på finska?, funderar Resande Råttan.
- Umeå har fått sitt namn efter Ume älv, där ordet uma ger namnet betydelsen ”den tjutande älven”, läser Sago-Räven i reseguiden.
- Men vi kan nog bygga en egen liten koja medan vi väntar på tåget!

Idé till en extra uppgift:

Välj en stad och rita en koja som är inspirerad av den stad du valt.
Gör miniatyrmodeller av kojorna.

Vasa

Resande Råttans scarf fladdrar i vinden när duon stiger av tåget i en annan ny stad.

- Var är vi nu? Varför blåser det här som på en berg-och-dalbana?, frågar Resande Råttan.
- Nu är vi i Vasa på Finlands västkust, och den här staden är känd för sitt blåsiga väder. Titta mot horisonten, där ser du vindkraftverk. Det är förnuftigt att bygga dem på blåsiga platser, berättar Sago-Räven.
- Om vi fortsätter resan härifrån med cykel i motvind, kan jag gärna sitta i cykelvagnen medan du trampar, föreslår Resande Råttan.

Vindkraft är en viktig del av regionens energiproduktion. Energi som produceras med vindkraft kan användas som drivkraft i eldrivna fordon, vilket gör trafiken mer miljövänlig.

Från Vasa kan man ta färjan till Umeå i Sverige. Resan tar cirka 3,5–4 timmar, och man kan ta med sig bilen eller cykeln på färjan, eller bara resa till fots. Från Umeå kan man resa vidare med tåg till olika delar av Sverige – detta gör Vasa till en viktig förbindelsepunkt mellan Finland och Sverige.

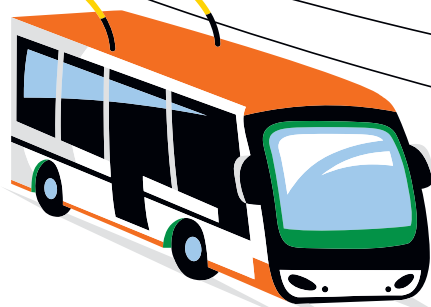

Idé till en extra uppgift:

Planera ett färdmedel som är färdmässigt miljövänligt. Varifrån får färdmedlet sin drivkraft? Gör miniatyrmodeller av färdmedlet.

Stadsberättelser

Vilnius

Vilnius är Litauens huvudstad. Stadens gamla centrum är ett helt bilfritt område, så det är enkelt att ta sig hit med cykel och det är trevligt att se de färgglada husen och de små gränderna utan att behöva väja för trafiken. Sago-Räven låser cykeln och duon ger sig iväg på en promenad, tills de ser ett märkligt fordon.

– Titta, den där bussens hängslen har fastnat i elkablarna!, utbrister Resande Råttan.

– Hör du, jag har läst om dem i en tidning, de är eldrivna trådbussar. De får ström via elkablarna som löper ovanför dem. Det finns inte sådana fordon i Finland, men här har de varit i bruk redan i över 70 år, berättar Sago-Räven.

– Bussarna är mycket tysta och det uppstår inte heller några avgaser, funderar Resande Råttan.

– Olika städer minskar utsläppen från trafiken på olika sätt, och elbussar är ett bra alternativ för detta.

Därefter fortsätter duon med cykel längs floden Neris, längs en av Vilnius populäraste gröna rutter, som är avsedd för både fotgängare och cyklister. Rutten följer flodens krökar genom staden och förbinder flera parker. Rutten är en viktig del av arbetet med att främja hållbar mobilitet i Vilnius, eftersom den erbjuder ett enkelt sätt att ta sig fram utan bil – och samtidigt fungerar den som en grön ”korridor” som för naturen närmare staden.

Idé till en extra uppgift:

Studera kartan över Helsingfors. Var på kartan finns det gröna korridorer som djuren kan använda för att ta sig från ett område till ett annat?

Var skulle det enligt er kunna finnas fler grönområden?

Spelets slut

Färjan anländer till Helsingfors hamn. Råttan och räven har fortfarande några kilometer kvar hem. Duon ser utmattad ut, kläderna börjar redan vara smutsiga och tröttheten syns i ansiktena, men samtidigt verkar vännerna nöjda. De känner sig trötta, men lyckliga. Resande Råttan är en erfaren resenär och vet att dessa är tecknen på ett lyckat äventyr.

– Puh! Vilken resa!, suckar Sago-Räven.

– När ska vi bege oss ut på äventyr igen? Jag har redan planerat en ny resa jorden runt längs ytan, säger Resande Råttan entusiastiskt och bläddrar i sin anteckningsbok, där den har ritat en ny karta. På kartan syns ett virrvarr av rutter med tåg över kontinenter och fartyg över oceaner.

– Jorden runt?! Hur lång tid tror du att det kommer att ta? Räcker ens skolans sommarlov till resan?, frågar Sago-Räven.

Resande Råttan visar boken som den haft med sig på resan och säger:

– 80 dagar enligt den här boken, men jag slår vad om att vi klarar det på 70 dagar om vi åker med snabbtåg.

– Ja, före nästa resa ska vi i alla fall först serva cykeln och den här räven och råttan. Nu åker vi hem och eldar bastu, säger Resande Råttan bestämt.

Och så sätter duon kurs mot cykelbanan, medan en flock måsar stannar kvar bakom dem och förundras över den cyklande räven med en råtta som sitter i vagnen och ritar kartor.

Rätt svar på frågorna i frågesporten:

1:c 2:b 3:b 4:a 5:a 6:b 7:c 8:b

9: 1891 - **Åbo** och **Helsingfors** 2016 - **Helsingfors**

2035 - Förmodligen **Helsingfors**, **Esbo**, **Tammerfors**, **Åbo** och **Vanda**

